

El rol de la recerca en la innovació educativa

Taller de reflexió i acció en la pràctica diària dels ICE

Angelina.Sanchez@uab.cat

Mètodes d'Investigació i Diagnòstic en Educació (Dept. Pedagogia Aplicada)

ATLAS. Interseccions crítiques en Educació

CER-Migracions, Universitat Autònoma de Barcelona

Universitat de Lleida
Institut de Ciències
de l'Educació

Discutir el **rol que pot adoptar la recerca educativa** en la pràctica docent: com a eina de reflexió, però també de transformació i canvi per a la millora.

Valorar el **rol dels ICE** com a **institucions transfrontereres** que poden connectar la recerca i la pràctica docent en els centres educatius d'infantil, primària i secundària

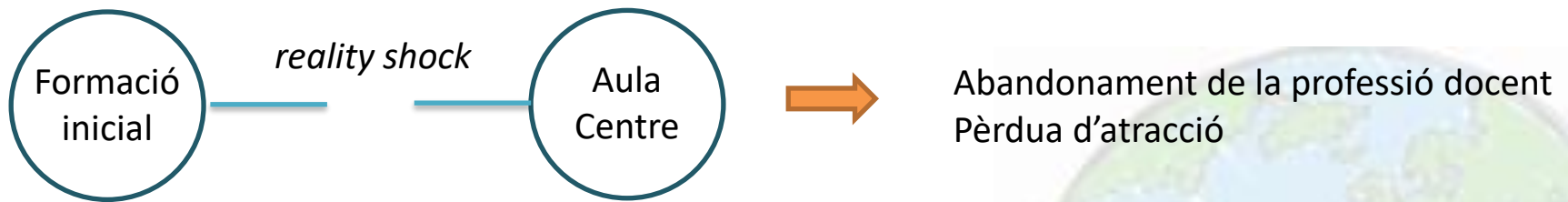
Ajudar en l'**aterratge de propostes de recerca**

Pensar conjuntament sobre la **viabilitat dels temes i preguntes de recerca**

Dotar d'**estratègies per desenvolupar i incentivar el desenvolupament de projectes de recerca de forma autònoma**

OBJECTIU DEL TALLER

La recerca i la formació (a nivell internacional...)

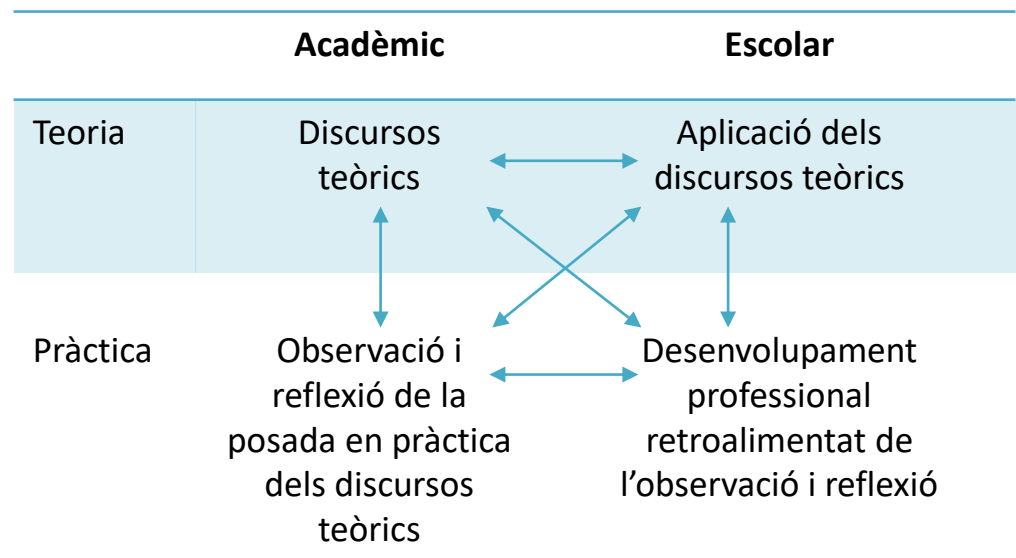
Per què?

- Canvis en les últimes dècades
- Tendències internacionals: “rendició de comptes”
- La dificultat se centra en la gestió d’aula i la formació es troba al punt de mira
  - La formació no respon les exigències de la realitat
  - Manca de relació teoria-pràctica
  - Competències no es desenvolupen
- ...

Als docents d'aquest segle se'ls trasllada l'exigència social i econòmica de millorar els resultats escolars, probablement més que en cap altra època anterior (López Rupérez, 2015: 283)

Com redueixen el *shock* altres sistemes educatius?
Quins aprenentatges deriven dels casos internacionals?
Com es pot ser un docent competent?
En quina direcció hauríem d'orientar la professió docent?
Disposem d'eines?

- **Aliança i col·laboració** entre agents
- La **recerca com a element clau per establir ponts**
  - La recerca està molt present a nivell internacional
  - Major control en els resultats
- Les **pràctiques amb acompanyament real** (experiència i reflexió sobre la pràctica)
- ...

Integració dels sabers per establir ponts

La recerca (en el nostre context...)

Currículum

Vectors ✓

Decret

1481 Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya Núm. 6762 - 29.9.2022
CVE DOGC-A-22270097-2022

DISPOSICIONS GENERALS

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ

DECRET 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica.

1.

L'Estatut d'autonomia de Catalunya estableix, a l'article 131, apartat 3.c, que correspon a la Generalitat de Catalunya la competència compartida per a l'establiment dels plans d'estudi corresponents als ensenyaments de l'educació primària i de l'educació secundària obligatòria, incloent-hi l'ordenació curricular.

L'article 53.1 de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, estableix que correspon al Govern determinar el currículum, pel que fa als objectius, als continguts i als criteris d'avaluació de cada línia, matèria i mòdul, sense perjudici de l'autonomia pedagògica dels centres.

Aquest Decret estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica en els termes que recull l'article 3.3 de la Llei orgànica 3/2020, del 29 de desembre, incloent el currículum bàsic de l'educació primària, l'educació secundària obligatòria i els cicles formatius de grau bàsic establerts d'acord amb la Llei orgànica 3/2020, del 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació i la normativa de desenvolupament i que es concreta en el Bòlex Decret 152/2022, del 14 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i el que s'estableix i

Aprentatges competencials

Un currículum que s'orienta cap a un tipus d'aprenentatge profund i funcional que:

- es pot utilitzar en entorns diferents.
- perdura al llarg del temps.
- permet resoldre problemes en tot tipus de context.

Un currículum dissenyat amb perspectiva de gènere per:

- fer efectiva l'educació integral de les persones.
- trencar amb els estereotips de gènere i l'assignació de rols en funció del sexe i el gènere.
- superar les desigualtats i discriminacions i eradicar la violència.

Perspectiva de gènere

Universalitat del currículum

Un currículum per a tothom:

- que incorpora el disseny universal per a l'aprenentatge i la personalització dels aprenentatges.
- perquè tothom tingui accés a l'educació, marcant el camí cap a la inclusió efectiva i l'èxit educatiu.
- amb una concepció coherent i integrada de l'educació bàsica.

Un currículum que garanteix el domini de la llengua per:

- comprendre la realitat, expressar el pensament, raonar i compartir el coneixement.
- conformar una determinada manera de veure i entendre el món, oberta i respectuosa amb les diferències.
- relacionar-nos amb els altres en un context plurilingüe i intercultural.

Qualitat de l'educació de les llengües

Ciutadania democràtica i consciència global

Un currículum que promou la ciutadania democràtica i la consciència global amb voluntat d'educar persones:

- crítiques i compromeses en la millora del seu entorn des d'una consciència local/global i assolir una societat més justa, democràtica i equitativa.
- capaces de promoure canvis i afrontar els reptes que impliquen els Objectius de Desenvolupament Sostenible.
- preparades per treballar en equip amb respecte i actitud constructiva.

Un currículum que afavoreix el benestar emocional d'infants i joves, que:

- contempla l'experiència subjectiva de sentir-se bé, en harmonia i amb tranquil·litat.
- té en compte l'experiència personal de satisfacció amb un mateix.
- ajuda a fer front a les dificultats i superar-les en positiu.

Benestar emocional

El nou currículum

Una oportunitat per aprendre amb sentit

sentències clau, els
dels, i els nous
n, criteris

de les
de cada matèria, en
una perjudici de

L'autonomia pedagògica que la llei atorga als centres educatius.

El Govern fa palesa la importància dels ensenyaments de l'educació bàsica per a la continuïtat formativa de l'alumne, per garantir la seva formació integral, així com el desenvolupament de la seva personalitat i la preparació per a l'exercici ple dels drets humans i d'una ciutadania activa i democràtica en la societat actual. Per aquest motiu, la formació integral ha de centrar-se necessàriament en el desenvolupament i l'assoliment de les competències clau i l'adquisició dels diferents aprenentatges, per fer possible la prosperitat personal i col·lectiva i avançar cap a una societat més equitativa, més sostenible i amb més cohesió social.

Més enllà dels seus elements constitutius i de la concepció del currículum des de l'ordenació dels ensenyaments, no es pot obviar la necessitat de reconèixer el currículum com una potestància de futur per al desenvolupament integral de totes les persones en els seus aspectes cognitius, emocionals, afectius i relacionals. El currículum ha de fer possible el desenvolupament del projecte de vida personal i professional per a tothom a partir de l'èxit educatiu, comptant amb el suport, la implicació i la participació de les famílies i ha de facilitar l'accés a processos formatius posteriors i l'aprenentatge al llarg de la vida. Enllaç amb el currículum es configura com un instrument del model educatiu, per aconseguir una societat més justa i democràtica, cohesionada, inclusiva, que doni cabuda a totes les persones i on sigui possible la igualtat d'oportunitats i la igualtat real i efectiva entre dones i homes. Una societat fomentada en una ciutadania crítica, activa i constructiva, que doni resposta a les aspiracions personals i col·lectives, sostenible, digitalitzada, més equitativa, més verda, més feminista, més cohesionada, sense desigualtats socioeconòmiques i més democràtica. Per avançar en la millora del model educatiu, destaquem sis vectors clau que marquen on s'han de focalitzar tots els esforços i totes les estratègies.

a) El currículum competencial que s'orienta cap a un tipus d'aprenentatge profund i funcional, en què allò que s'apren es pot utilitzar en contexts diferents, perdura al llarg del temps i permet resoldre problemes en

Es promou l'aprenentatge basat en situacions, reptes o problemes. Els centres poden organitzar els sabers a partir de situacions contextualitzades.

La recerca és...

Fonamental en qualsevol àmbit de l'activitat humana

Clau per a respondre preguntes que ens plantegem com a societat

Clau per resoldre situacions

Clau per prendre decisions

Clau per innovar

“és descriure, comprendre i explicar com l’aprenentatge té lloc a la vida d’una persona i com els contextos formals i informals de l’educació afecten totes les formes d’aprenentatge”

(Martínez-Celorrio, 2019)

“ens permet adquirir coneixement sobre l’eficàcia de metodologies o eines educatives d’aparició recent”

(Creswell, 2002)

Xarxes d'innovació

Innovació... sense recerca?

Equips ICE

... els ICE com a **institucions transfrontereres** que poden connectar la recerca i la pràctica docent

La recerca educativa, com a eina segueix el mètode científic

És el camí per prendre
decisions informades

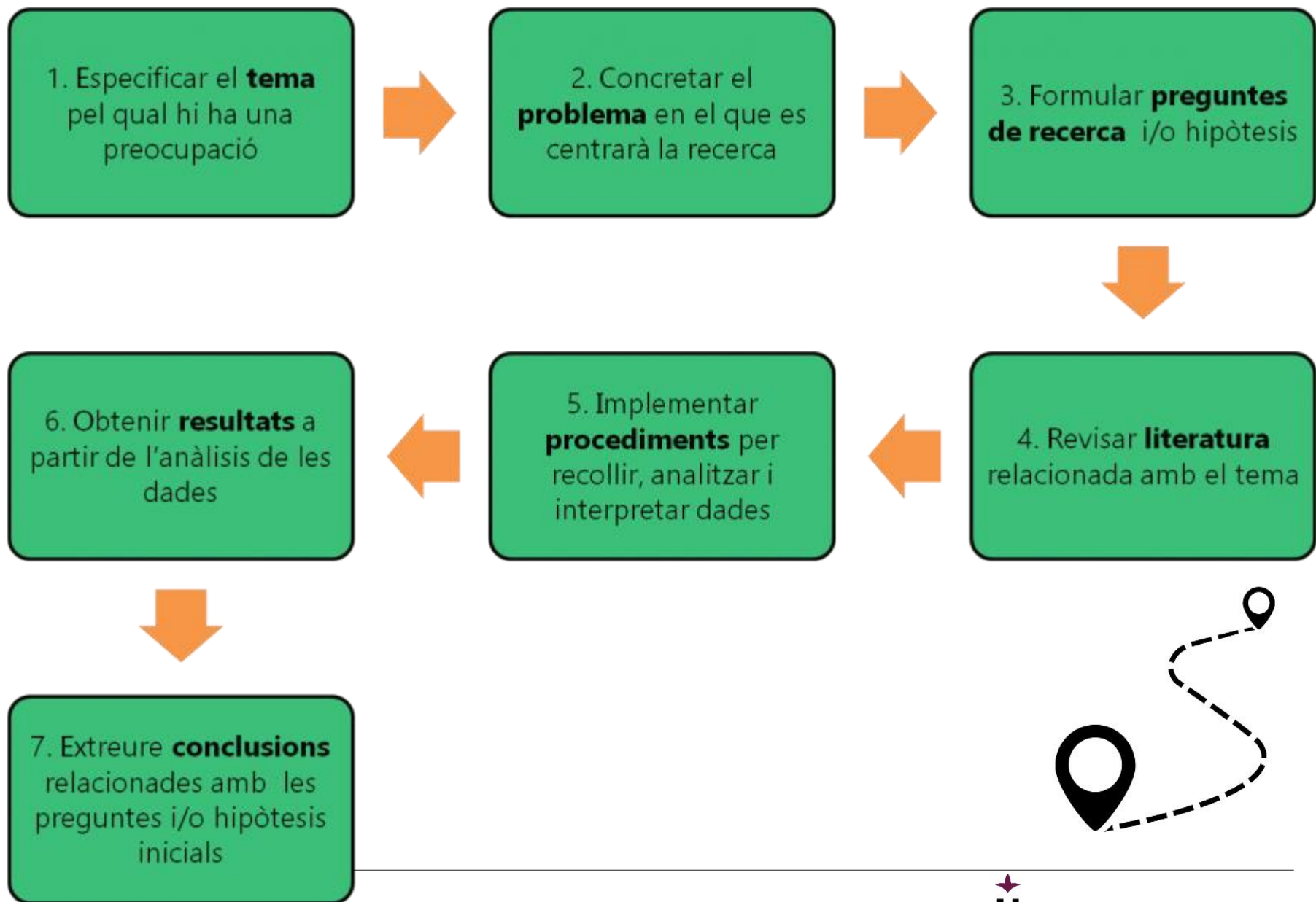
És un camí sistemàtic (es basa
en el principi de transparència)

Avança gràcies a les xarxes, a la
cooperació i la comunicació

Parteix de l'**evidència**
(empírica, observable, i
mesurable)

No hi ha una únic mètode,
però...

Mertler (2018)

Universitat de Lleida
Institut de Ciències
de l'Educació

És necessari prendre les següents decisions:

- A qui s'estudiarà?
- Amb quantes persones es necessita comptar per a dur a terme l'estudi?
- Quina informació es vol recollir sobre aquestes persones?
- Com es recollirà la informació?
- Quan es recollirà aquesta informació?
- Com s'analitzarà aquesta informació?

La recerca feta fins al moment indica que els centres educatius que adopten una **cultura indagadora, suportada per** la comprensió de **la recerca educativa**, experimenten, amb més probabilitat que les altres, millores en els seus processos d'ensenyament-aprenentatge i en els resultats dels infants i joves

(Bell et al., 2010)

**pràctica basada o
informada en l'evidència**

(Sharples, 2013)

TALLER:

Dissenyem les nostres recerques

ICE_UdL

Archivo Editar Ver Insertar

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1_sx2GAiDcxLYyHX8ncpkZMg0YcAJOiCm6FmkKGLyX-g/edit?usp=sharing

Tema/es de recerca

Context on situar les preguntes de recerca

Característiques:

- **Interès:** Ha d'apassionar, agradar, motivar...
- **Temps:** Ha de considerar les circumstàncies temporals en les que es desenvoluparà
- **Espai:** Ha de tenir en compte els llocs o l'entorn sobre el qual es farà l'estudi
- **Participació:** Ha de tenir en compte la predisposició de les persones implicades abans d'iniciar l'estudi

1. Centra't en el tema de recerca que vols fer i explica breument:
  - Rellevància del tema des de l'experiència personal / professional
  - Rellevància del tema des l'actualitat educativa
2. Discussiu-los per validar la seva rellevància: Quin tema creieu que és més viable?

EXERCICI: VIABILITAT DEL TEMA

Observació del fenomen + Recerca bibliogràfica

Delimitar el fenomen d'estudi/ finalitat i el camp:
QUÈ VULL INVESTIGAR?
QUINA PREGUNTA VULL RESPONDRE I PER QUÈ?
QUIN INTERÈS TÉ?

PERTINENÇA

CLAREDAT

VIABILITAT

REALISME

Idea general/original

Fase exploratòria

RECERCA
BIBLIOGRÀFICA

- QUINES **LECTURES** HEM DE FER PER CONÈIXER L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ O SITUARNOS EN EL TEMA?
- QUINES **TEORIES I CONCEPTES** PREVIS HEM DE DOMINAR PER TAL DE PODER EMPRENDRE LA RECERCA?

Preguntes de recerca

- Han de ser **clares, sense ambigüitats** ni dobles sentits. **Operativitzar** aquells constructes que faci falta.
  - Ex. *Iniciar la jornada lectiva amb 15 minuts de dansa disminueix la conflictivitat a l'aula i afavoreix la cohesió social de l'alumnat?*
  - Els conceptes utilitzats s'han de definir a partir del marc teòric: dansa, aprenentatge basat en les arts, resolució de conflictes, cohesió social.
- Han de poder ser **contrastades empíricament**
  - Ex. *L'ésser humà té ànima?* Interessant, però no es pot respondre.
- S'han de **poder respondre** a través de la recerca.
  - *Quin és l'impacte de la llei XX?* Caldria tenir dades prèvies per poder-ho comprovar.
- Han d'**aportar coneixement rellevant** a la ciència bàsica o aplicada. Per això cal justificar-ne quines seran les seves aportacions.

Factible
Viabile
“Innovadora”

Ètica (treball de camp i plagi; autoritzacions)

Testeig de preguntes

La següent pregunta seria correcta?

La música a l'aula permet que l'alumnat aprengui millor

La música a l'aula permet que l'alumnat aprengui millor

Quin efecte té la música clàssica en l'ús dels racons en una aula de P5?

1. Pensa en el teu tema de recerca
2. Planteja una o més preguntes possibles de recerca
3. Discuteix-la per validar la seva idoneïtat:
    És factible? És viable? És innovadora? És ètica?
    Quina pregunta de recerca és més idònia?

EXERCICI:

CONFIGURACIÓ DE PREGUNTA DE RECERCA

Hipòtesis

- Són necessàries?
- Possible resposta teòrica a la pregunta d'investigació
- En clau d'afirmació a testejar
- Acceptem o refutem (no acceptem)

Quin efecte té la música clàssica en l'ús dels racons en una aula de P5?

- L'ús de la música clàssica a l'aula durant la utilització dels racons fa que els infants facin un ús relaxat dels materials
- L'ús de la música clàssica a l'aula durant la utilització dels racons fa que la interacció entre iguals sigui cooperativa

Pensa en el tema i pregunta de recerca que has escollit prèviament

Planteja tres possibles hipòtesis

Discuteix-les en grups de 5 per validar la seva idoneïtat:

- Quina hipòtesi és més idònia?
- Amb quina et quedes?

EXERCICI:

CONFIGURACIÓ D'HIPÒTESIS

Objectius

El que volem estudiar (raó de ser i fer la recerca) – ACCIÓ

Relació clara amb les preguntes i hipòtesis formulades: intentar donar resposta a les preguntes de recerca i comprovar les hipòtesis

Han de ser: **precisos, concisos, mesurables i realistes**

$$OG = OE1 + OE2 + OE3$$

Generals (OG): ampli espectre; on s'inscriu la pregunta inicial i la hipòtesi general

Específics (OE): menor nivell d'abstracció; s'utilitzen per a desagregar les diferents qüestions de l'OG

Formulació d'objectius

Coneixement	Comprensió	Aplicació
Conèixer Definir Llistar Nombrar Identificar Estudiar	Predir Associar Resumir Descriure Distingir Comparar	Aplicar Explorar Examinar Modificar Resoldre Construir

Anàlisi	Síntesi	Avaluació
Separar Ordenar Explicar Comparar Analitzar Inferir Categoritzar	Combinar Integrar Dissenyar Desenvolupar Formular Comprendre	Mesurar Valorar Justificar Seleccionar Argumentar Concloure

Formulació d'objectius

Quin efecte té la música clàssica en l'ús dels racons en una aula de P5?

OG: Avaluar l'efecte de la música clàssica en l'ús dels racons en infants de P5

OE1:

OE2:

OE3:

Pensa en el tema, pregunta de recerca i hipòtesi que has escollit prèviament. Planteja:

- 1 o 2 objectius generals
- 2 o 3 objectius específics per a cada objectiu general

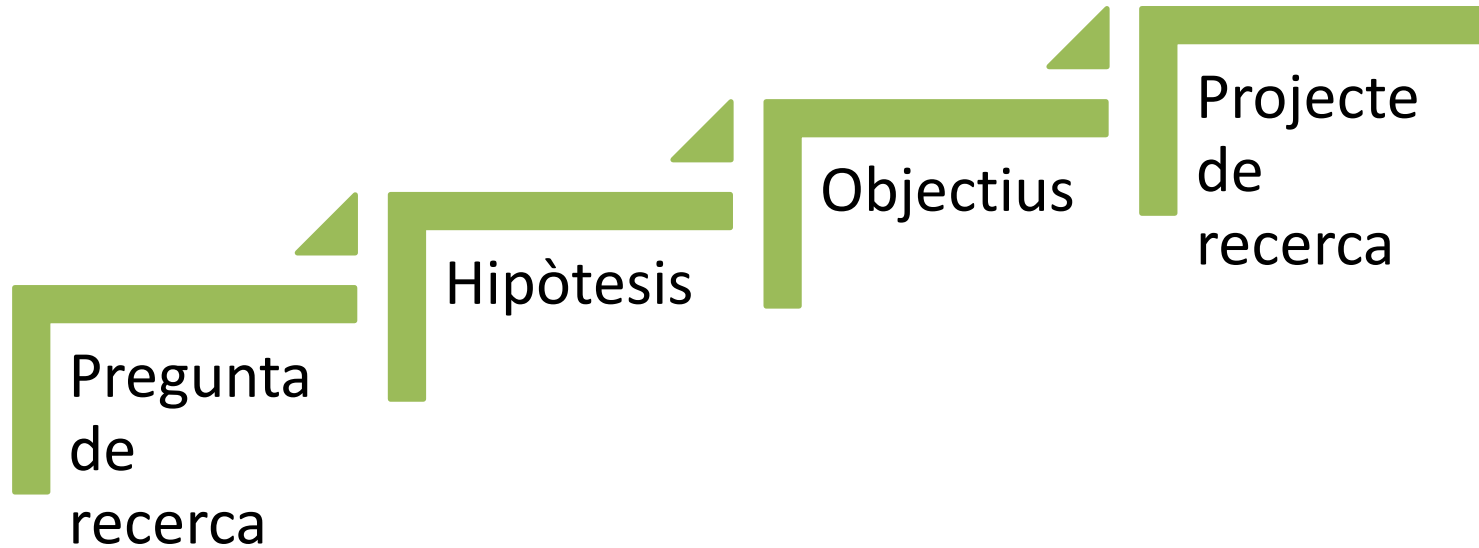
Discuteix-los en grups per validar la seva idoneïtat:

- Són concrets els objectius?
- Són clars? Són mesurables? Són avaluables?

EXERCICI:

CONFIGURACIÓ D'OBJECTIUS

Per tant...

La millor forma d'anar concretant i avançant en els nostres temes d'estudi és...

I, per fer-ho, la **fonamentació teòrica és clau!**

Marc teòric

- Pensar en:
  - Quines lectures prèvies s'ha de fer per situar-se en el tema? (estudis existents: llibres, articles de revistes especialitzades, ...).
  - Quins conceptes i teories prèvies s'han de dominar per poder emprendre la recerca?
- El més actualitzat possible (publicacions durant els darrers 10 anys)
- Basat en publicacions d'articles de revistes acadèmiques

Metodologia

Com mirem el món? Què estem buscant?

Amb quina metodologia?

Quan / Qual / Mixta

Què s'observa?

Objecte d'estudi i definició
de les dades

A qui s'observa?

població, subjectes o
objecte d'estudi

Com s'observa?

Selecció i preparació de
les tècniques de recollida i
anàlisi de la informació

TREBALL DE CAMP

Quan es fa?

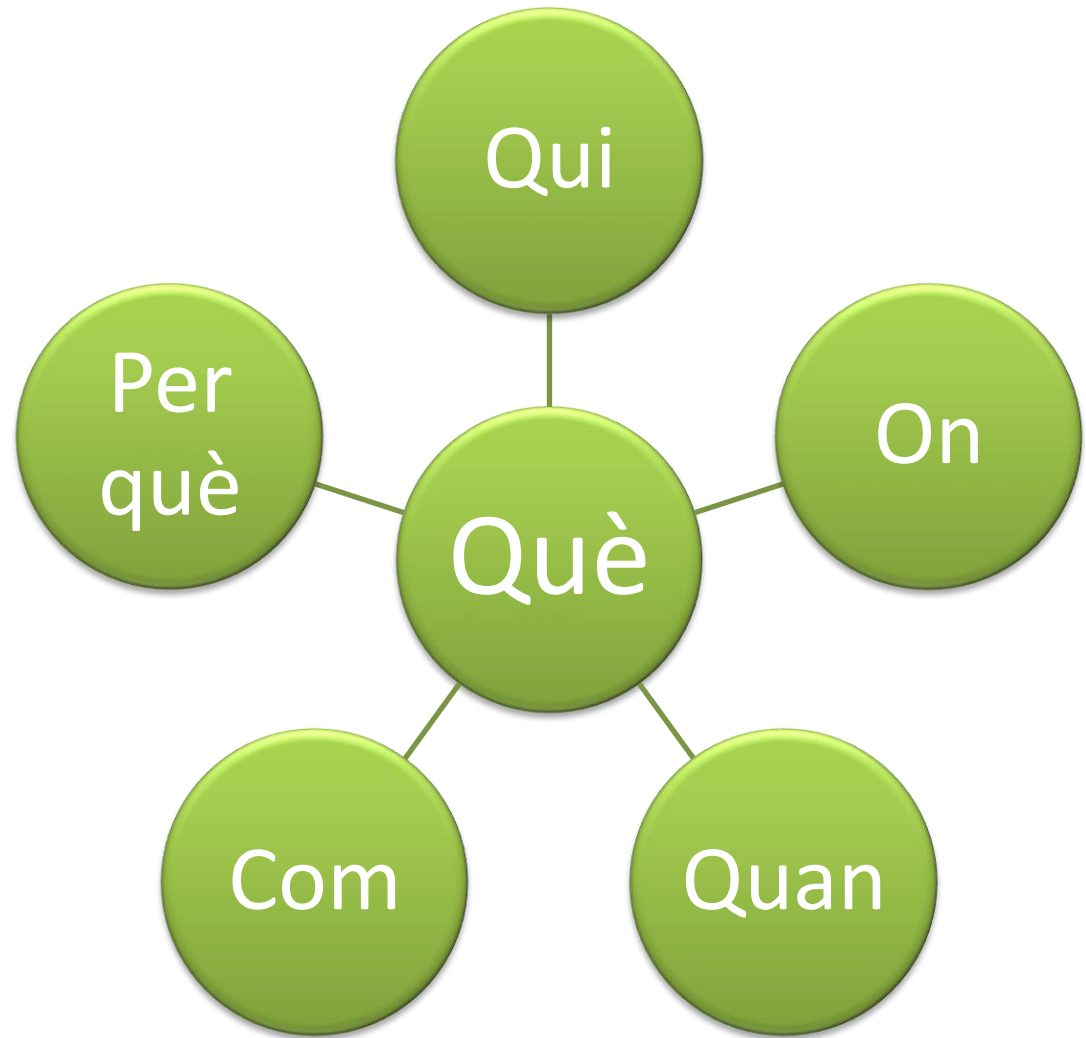
Calendari de fases i accions
a desenvolupar concretat
en mesos

TREBALL DE CAMP

EXERCICI AUTÒNOM DE REFLEXIÓ: Què vols estudiar?

Fes un mapa conceptual del teu *tema de recerca* amb la següent informació

Discuteix-lo amb els companys/es, i pensa en si és interessant i possible dur-lo a terme

	Metodologia quantitativa	Metodologia qualitativa
Objectius de recerca i preguntes a què responen millor	Quants?	Per què? Com? Com ho viuen? Com ho perceben?
	Existeix una relació causa-efecte?	Com es produeix aquesta relació?
	Comprovar una hipòtesi (deducció)	Plantejar hipòtesis (inducció) i comprendre
Tècniques d'observació que s'hi acostumen a associar	Enquestes, registres	Entrevistes en profunditat, observació (participant o no), grups de discussió, etnografia...
Tipus de dades que generen aquestes tècniques	Numèriques	Textos, dibuixos, imatges...
Mostreig	Grandària prefixada Probabilístic	Intencional

Un resum dels tipus d'estudi i les seves aplicacions

Tipus de disseny de la recerca	Preguntes a les que pot respondre	Exemples
Estudis de cas	<p>Com s'ha abordat una determinada realitat o problemàtica per part d'altres centres educatius o docents?</p> <p>Què han fet altres per superar determinades dificultats?</p> <p>Quins obstacles han tingut implementant una determinada estratègia?</p>	<p>La música com a model d'inclusió social en espais educatius amb alumnat gitano i immigrant</p> <p>L'efecte dels centres educatius en les decisions de continuïtat educativa dels joves</p>
Estudis quantitius descriptius	<p>Quina és la relació entre dos fenòmens o dues característiques?</p> <p>Quina tendència al llarg del temps segueix un determinat fenomen?</p>	<p>Nivells d'activitat física i sedentarisme en escolars de 3r i 4t de primària</p> <p>Evolució de l'accés a la universitat i de l'elecció de titulació universitària entre població jove a Catalunya</p>
Estudis experimentals i quasi-experimentals	<p>L'estratègia A és més efectiva que l'estratègia B?</p> <p>Per a quin grup d'alumnat és més efectiva una determinada estratègia?</p>	<p>Avaluació del programa La Maleta de les Famílies</p> <p>Avaluació del programa Èxit Estiu</p>
Revisions sistemàtiques	<p>Què ens diu la recerca sobre una determinada àrea de l'ensenyament-aprenentatge?</p>	<p>És l'avaluació de l'alumnat un mecanisme de millora del rendiment escolar?</p> <p>Efectivitat de les intervencions basades en l'atenció integral (mindfulness)</p>

Font: Elaboració pròpia a partir de Haslam i Shaw (2019).

Universitat de Lleida
Institut de Ciències
de l'Educació

- Bell, M., Cordingley, P., Isham., C. & Davis., R. (2010). Report of Professional Practitioner Use of Research Review: Practitioner engagement in and/or with research. CUREE, GTCE, LSIS & NTRP.
- Cresswell, J. W. (2002). Educational research. Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research. Pearson.
- Haslam, J. i Shaw, A. (2019). Engaging with evidence guide. Institute for Effective Education.
- Hernández-Sampieri, R., & Mendoza, C. (2018). Metodología de la Investigación. Las rutas cuantitativa, cualitativa y mixta. McGraw-Hill.
- León, O. i Montero, I. (2003). *Métodos de investigación en psicología y educación*. Madrid: McGraw-Hill
- Martínez-Celorrio, X. (2019). "La recerca educativa, també al servei de les escoles. Models emergents per a la millora de l'impacte de la recerca educativa". A Riera, J. (dir.). Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2018. Fundació Jaume Bofill.
- Mertler, C. A. (2018). "What is educational research?" a Introduction to educational research. SAGE Publications.
- Sharples, J. (2013). Evidence for the frontline. Alliance for Useful Evidence.
- Tamayo, M. (2007). *El proceso de la investigación científica*. Limusa.
- Teo, T. (Ed.). (2013). *Handbook of Quantitative Methods for Educational Research*. Rotterdam: Sense Publishers

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

[Competència de Recerca en Educació – Web UAB](#)

[El proyecto de investigación. Guía para su elaboración](#)

[La idea de investigación](#)

[Tutorial: ¿Cómo hacer un proyecto de investigación?](#)

ALTRES RECURSOS

Gràcies! Preguntes? Ho discutim?

Taller de reflexió i acció en la pràctica diària dels ICE

Angelina.Sanchez@uab.cat

Mètodes d'Investigació i Diagnòstic en Educació (Dept. Pedagogia Aplicada)

ATLAS. Interseccions crítiques en Educació

CER-Migracions, Universitat Autònoma de Barcelona

Universitat de Lleida
Institut de Ciències
de l'Educació